

УДК 336.72:338.95

Д. Г. Ковальов,
здобувач третього рівня вищої освіти, аспірант,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-5698-9473>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.3.204

ВПЛИВ ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

D. Kovalev,
Third-Level Higher Education Student, Postgraduate Student,
Dnipro State Agrarian University of Economics, Dnipro, Ukraine

THE IMPACT OF FINANCIAL REGULATION TOOLS ON THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION AND GLOBAL CHALLENGES

Фінансові важелі державного впливу — податкові пільги, програми бюджетного стимулювання, механізми кредитування й гарантування, а також грантові та венчурні джерела капіталу — відіграють ключову роль у нарощуванні фінансових можливостей підприємств для реалізації інноваційних змін. Водночас в умовах війни ці інструменти ще недостатньо пристосовані до реальних запитів бізнесу: зберігається дефіцит доступного довгострокового фінансування, підтримка з боку держави має фрагментарний характер, а спрямування ресурсів на цифрові ініціативи та високотехнологічні рішення залишається обмеженим.

Актуальність дослідження визначається нагальною потребою у всебічному аналізі того, як інструменти фінансового регулювання впливають на інноваційну активність підприємств у період воєнних викликів та цифрової трансформації. Результати такого аналізу дадуть змогу сформулювати науково виважені підходи до побудови результативної фінансової політики стимулювання інновацій, спрямованої на економічну стабілізацію, післявоєнне відновлення та забезпечення сталого довгострокового розвитку України.

Метою статті є розроблення та наукове обґрунтування напрямів модернізації системи фінансового регулювання й підтримки інноваційного розвитку підприємств у контексті цифровізації та функціонування економіки в умовах війни на основі аналізу впливу бюджетних, податкових і монетарних інструментів на фінансову стійкість і рівень інноваційної активності бізнесу.

Доцільно розглядати систему фінансового регулювання та підтримки інновацій в Україні в умовах цифровізації бізнесу й зростання глобальних викликів через призму податкових, бюджетних і грошово-кредитних інструментів державної політики. У такому підході держава спроможна використовувати комплекс податкових стимулів для активізації інноваційної діяльності, розвитку підприємництва та прискорення цифрової модернізації економіки.

Аналіз системи фінансового регулювання і стимулювання інноваційних процесів в Україні в контексті цифрової трансформації підприємництва та глобальних ризиків доцільно здійснювати на основі інструментів податкового, бюджетного й монетарного впливу. Їх збалансоване поєднання має забезпечити формування цілісного механізму підтримки інноваційного розвитку та фінансової стійкості суб'єктів господарювання в умовах воєнної і післявоєнної економіки.

Financial levers of state influence—tax breaks, budget stimulus programs, lending and guarantee mechanisms, as well as grant and venture capital sources—play a key role in building the financial capacity of enterprises to implement innovative changes. At the same time, in the context of war, these instruments are still not sufficiently adapted to the real needs of business: there is a continuing shortage of accessible long-term financing, state support is fragmented, and the allocation of resources to digital initiatives and high-tech solutions remains limited.

The relevance of the study is determined by the urgent need for a comprehensive analysis of how financial regulation instruments affect the innovative activity of enterprises in a period of military challenges and digital transformation. The results of such an analysis will make it possible to develop scientifically sound approaches to building an effective financial policy for stimulating innovation aimed at economic stabilization, post-war recovery, and ensuring the sustainable long-term development of Ukraine.

The purpose of the article is to develop and scientifically substantiate directions for modernizing the system of financial regulation and supporting innovative development of enterprises in the context of digitalization and the functioning of the economy in wartime, based on an analysis of the impact of budgetary, tax, and monetary instruments on financial stability and the level of innovative activity of businesses.

It is advisable to consider the system of financial regulation and support for innovation in Ukraine in the context of business digitalization and growing global challenges through the prism of tax, budgetary, and monetary policy instruments. With this approach, the state can use a set of tax incentives to stimulate innovation, develop entrepreneurship, and accelerate the digital modernization of the economy.

It is advisable to analyze the system of financial regulation and stimulation of innovation processes in Ukraine in the context of digital transformation of entrepreneurship and global risks based on tax, budgetary, and monetary instruments. Their balanced combination should ensure the formation of a comprehensive mechanism to support innovative development and financial stability of economic entities in the conditions of a wartime and post-war economy.

Ключові слова: інструменти фінансового регулювання, інноваційний розвиток, підприємство, цифрова трансформація, глобальні виклики.

Key words: financial regulation tools, innovative development, enterprise, digital transformation, global challenges.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Повномасштабна війна в Україні суттєво ускладнила фінансово-економічні умови функціонування підприємств, спричинивши дефіцит інвестиційних ресурсів, зниження платоспроможності, зростання вартості капіталу та підвищення фінансових ризиків інноваційної діяльності. У таких реаліях інноваційний розвиток і цифрова трансформація стають не лише інструментами підвищення конкурентоспроможності, а й ключовими фінансовими умовами виживання та відновлення бізнесу.

Інструменти фінансового регулювання — податкові стимули, бюджетні програми підтримки, кредитно-гарантійні механізми, грантове та венчурне фінансування — мають визначальний вплив на формування фінансового потенціалу підприємств для впровадження інновацій. Однак у воєнних умовах ці інструменти залишаються недостатньо адаптованими до потреб бізнесу: спостерігається обмежений доступ до довгострокового фінансування, нерівномірність державної підтримки, слабка орієнтація фінансових ресурсів на цифрові проекти та високотехнологічні рішення.

Війна загострила проблему узгодженості фінансового регулювання з інноваційними та інвестиційними процесами підприємств. Недостатня ефективність фінансових інструментів стримує не лише технологічне оновлення, а й фінансову стійкість суб'єктів господарювання, обмежує їх здатність генерувати прибуток, залучати капітал і відновлювати виробничий потенціал.

Актуальність дослідження зумовлена потребою в об'єктивній необхідності комплексного дослідження впливу інструментів фінансового регулювання на інноваційний розвиток підприємств в умовах війни та цифрової трансформації. Це дозволить розробити науково обґрунтовані підходи до формування ефективної

фінансової політики стимулювання інновацій, орієнтованої на стабілізацію, відновлення і довгострокове зростання економіки України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розвиток фінансових інструментів та інновацій у сфері регулювання набуває визначального значення для формування сучасного економічного середовища, оскільки саме вони забезпечують здатність фінансової системи підтримувати інноваційну активність підприємств і їхню адаптацію до викликів цифрової економіки, глобальної конкуренції та швидких технологічних змін. Підходи до осмислення фінансових інновацій і механізмів їх регуляторного впливу суттєво трансформувалися протягом останніх десятиліть.

У наукових дослідженнях вітчизняних учених — зокрема Н. В. Бортнік, М. Дубина, В. Дяченко, А. Клек, К. Н. О. Кравчук, Н. О. Криклій, Ю. М. Мисько, Н. А. Овандер, А. Орел, О. Попело, О. Г. Римар, Г. Східницька, О. Тарасенко, О. М. Урікова, П. Хирівський, Л. П. Чубук, О. В. Яценко, — розкрито еволюцію фінансових інновацій, їхній вплив на фінансовий ринок та роль у формуванні інструментарію підтримки інноваційного розвитку підприємств з позицій як теорії, так і практики регулювання.

Так, Чубук Л. П., Яценко О. В., Овандер Н. А. акцентують увагу на зміні моделей фінансового управління під впливом цифрової економіки, де цифрові технології розширюють можливості аналізу, оцінки ризиків і прийняття фінансових рішень, що опосередковано впливає на інноваційний розвиток підприємств [7]. Урікова О. М., Мисько Ю. М. аналізуючи стан розвитку фінтех-екосистеми України підкреслюють роль регуляторної підтримки у забезпеченні стійкості та зростання фінтех-компаній

на тлі цифрової трансформації та воєнної економічної невизначеності. Це дослідження пропонує рекомендації щодо вдосконалення регуляторного середовища для підтримки інноваційних фінансових інструментів [6]. У контексті післявоєнного відновлення важливою є робота про цифрову трансформацію фінансових інструментів небанківських установ (краудфандинг, P2P-платформи), що розширюють фінансові можливості для бізнесу і можуть сприяти доступу МСБ до інвестицій, підтримуючи їхню інноваційну активність, наголошує А. Клек [2].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Попри значну увагу науковців до цієї проблематики, потребують додаткового вивчення питання щодо обґрунтувати теоретичні засади фінансового регулювання та стимулювання інноваційного розвитку підприємств в умовах цифрової трансформації та воєнної економіки та оцінювання впливу інструментів на фінансову стійкість та інноваційну активність підприємств у пріоритетних секторах економіки. Внесок цієї статті полягає в розробленні напрямів удосконалення системи фінансового регулювання інноваційного розвитку підприємств з урахуванням потреб цифровізації та стратегічних пріоритетів держави.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення системи фінансового регулювання та стимулювання інноваційного розвитку підприємств в умовах цифрової трансформації та воєнної економіки шляхом аналізу впливу бюджетних, податкових і грошово-кредитних інструментів на їхню фінансову стійкість та інноваційну активність.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Обґрунтування добору та застосування інструментів фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні в умовах воєнного стану та необхідності реагування на глобальні виклики, зокрема військову агресію й стрімку цифровізацію економіки та суспільства, набуває особливої актуальності. Аналізуючи можливості активізації ринку інновацій, доцільно підкреслити провідну роль Національного банку України, який нині є ключовим суб'єктом трансформації фінансового сектору. НБУ реалізує ініціативи, спрямовані на розвиток інноваційних фінансових сервісів, орієнтуючись на сучасні світові тенденції

та прагнучи адаптувати міжнародні стандарти до вітчизняних умов. [3].

Водночас процес гармонізації нормативно-правової бази у сфері фінтеху з європейськими вимогами має здійснюватися з урахуванням національної специфіки. Механічне перенесення досвіду країн ЄС не забезпечить належного регуляторного ефекту та сталого розвитку фінтех-ринку в Україні. На рівні державної політики, зокрема під час підготовки й ухвалення законодавчих актів, важливо враховувати особливості української правової системи, інституційне середовище та вплив неформальних інститутів [5].

Важливим кроком у цьому напрямі стало ухвалення Закону України "Про платіжні послуги", який створює правові засади функціонування ринку фінтеху та сприяє його лібералізації. Закон імплементує положення директиви PSD2 у національне законодавство, що розширює конкуренцію на ринку платіжних сервісів і відкриває додаткові можливості для громадян та бізнесу у виборі надавачів платіжних і розрахункових послуг [6].

Для забезпечення результативного фінансового регулювання інноваційної сфери доцільно впроваджувати комплексний підхід, що охоплює низку взаємопов'язаних напрямів. Передусім ідеться про системний моніторинг фінансових інновацій, а також оцінювання впливу цифрової трансформації на бізнес-моделі учасників ринку та межі регуляторного впливу. Важливим є розвиток RegTech-рішень, які дають змогу автоматизувати процеси комплаєнсу та підвищити ефективність нагляду.

Крім того, доцільно сприяти розвитку "зелених" фінансових інструментів і сервісів, що підтримують становлення сталих бізнес-моделей фінансових установ. Завершальним, але не менш значущим елементом є підвищення рівня фінансової грамотності населення та посилення захисту прав споживачів цифрових фінансових послуг [7].

Зв'язок між фінансовим регулюванням і розвитком інновацій має взаємний характер. Трансформації у фінансовій сфері змінюють підходи до регуляторної політики, водночас самі регуляторні рішення визначають темпи й вектор оновлення фінансового сектору. Це, у свою чергу, позначається на реалізації монетарної політики, рівні фінансової стабільності, а також на моделях управління фінансами підприємств і домогосподарств. Водночас концентрація ризиків у сегментах, що залишаються поза належним наглядом, здатна створити загрози для стабільності фінансової системи та нівелювати результати попередніх регуляторних реформ [4].

Пропонуємо розглядати систему фінансового регулювання та підтримки інноваційного роз-

витку в Україні в умовах цифровізації бізнесу й посилення глобальних викликів крізь призму інструментів податкової, бюджетної та грошово-кредитної політики. У цьому контексті держава має можливість застосовувати широкий спектр податкових стимулів для заохочення інноваційної активності, розвитку підприємництва та пришвидшення цифрової трансформації економіки.

Застосування таких інструментів здатне розширити доступ до фінансових ресурсів і створити сприятливі умови для розвитку технологічних рішень та підприємництва в Україні. Вони дають змогу знизити рівень фінансових обмежень і невизначеності, які стримують реалізацію інноваційних ініціатив, а також активізувати їх комерціалізацію на ринку.

Водночас воєнний стан формує для національної економіки суттєві виклики, зокрема дефіцит ресурсів, зростання ризиків та посилення макроекономічної нестабільності. За таких обставин особливої ваги набуває виважене та узгоджене застосування інструментів бюджетної, податкової й грошово-кредитної політики, спрямованих на підтримку економічної активності та збереження соціальної рівноваги [5].

Раціональне поєднання зазначених інструментів передбачає комплексний підхід до їх застосування з урахуванням пріоритетів воєнного та післявоєнного розвитку, а саме бюджетна політика може бути реалізована через: визначення пріоритетів фінансування; концентрацію ресурсів на стратегічно значущих напрямках, зокрема обороноздатності, охороні здоров'я, соціальному захисті населення; підвищення ефективності розподілу бюджетних коштів; забезпечення прозорості, підзвітності та результативності витрат, особливо в регіонах, що зазнали найбільших втрат унаслідок війни; підтримку програм відновлення та спрямування коштів на реконструкцію критичної інфраструктури, допомогу внутрішньо переміщеним особам, реалізацію заходів соціальної адаптації та реінтеграції населення. Такий підхід дозволяє не лише підтримати поточну стійкість економіки, а й закласти підґрунтя для її довгострокового відновлення та модернізації [7].

Щодо податкових стимулів можуть включати такі напрямки: тимчасові пільги, а це надання підприємствам, які працюють у зонах бойових дій або постраждалих регіонах, тимчасового звільнення від певних податків або надання пільгових умов, що допомагає зберегти їхню економічну стійкість та підтримати функціонування бізнесу в складних умовах, а також стимулювання інвестицій, а це зниження податкового навантаження на капітальні інвестиції,

спрямовані на відновлення та розвиток виробництва, інфраструктури та інших стратегічних галузей економіки, що стимулює приток інвестицій і прискорює процес відновлення [1].

Грошово-кредитні інструменти передбачають такі заходи: стимулювання доступності кредитів — створення спеціальних програм фінансування для підприємств ключових галузей економіки, що дозволяє забезпечити їхні інвестиційні потреби та підтримати функціонування бізнесу в складних умовах та підтримка банківської системи — забезпечення стабільності фінансових установ та підтримка їхньої ліквідності з метою запобігання фінансовим потрясінням і збереження надійності банківської системи загалом.

При цьому досягнення оптимального балансу між бюджетними, податковими та грошово-кредитними інструментами вимагає ретельного врахування конкретної економічної та соціальної ситуації під час воєнного стану. Надзвичайно важливо також впроваджувати прозорі механізми контролю і моніторингу використання цих ресурсів, щоб забезпечити їх ефективність та досягнення поставлених цілей [8].

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Запропоновано здійснювати аналіз системи фінансового регулювання та стимулювання інноваційних процесів в Україні в умовах цифрової трансформації підприємництва та глобальних викликів крізь призму інструментів податкового, бюджетного і грошово-кредитного впливу. Раціональне поєднання зазначених інструментів має формувати цілісний механізм підтримки інноваційного розвитку та фінансової стійкості суб'єктів господарювання в умовах воєнної та післявоєнної економіки. Оптимальна конфігурація використання цих інструментів передбачає наступні ключові напрями, а насамперед це бюджетні інструменти, це концентрація ресурсів на стратегічно важливих секторах (зокрема оборонному, медичному, соціальному), підвищення прозорості та результативності розподілу бюджетних коштів, а також фінансування програм відновлення інфраструктури, підтримки внутрішньо переміщених осіб і соціальної реабілітації постраждалих територій. Запровадження тимчасових податкових пільг(стимулів) для підприємств, що здійснюють діяльність у зонах підвищеного ризику, з метою підтримки їх фінансової стабільності, а також зниження податкового навантаження на інвестиції у відновлення, цифровізацію та інноваційний розвиток, а також

грошово-кредитні інструменти, які використовуються для розширення доступу до кредитних ресурсів для підприємств у пріоритетних галузях через спеціальні програми фінансування, крім того ще і підтримка стабільності та ліквідності банківської системи як основи запобігання фінансовим кризам і забезпечення інвестиційної активності.

Література:

1. Дубина М., Попело О., Тарасенко О. Інституційні трансформації фінансової системи України в умовах розвитку цифрової економіки. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 1 (25). С. 91—110. Doi: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1\(25\)-91-110](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1(25)-91-110)
2. Клек А. Окремі аспекти структуризації фінтех-екосистеми України в умовах цифровізації та реалій війни. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Світове господарство і міжнародні економічні відносини: нові реалії та можливості", м. Ужгород, 6 7 грудня 2024 р. / за заг. ред.: М. Палінчак, В. Приходько, В. Химинець та ін. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2024. 264 с. С. 134—137.
3. Кравчук Н. О., Римар О. Г., Бортнік Н. В. Цифрова економіка як один із напрямів розвитку повоєнної економіки України. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2022. № 21 (52). С. 155—169. Doi: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.3\(52\).275799](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.3(52).275799)
4. Криклій Н. О. Операційна стійкість фінансового сектору України в умовах воєнних дій. Економічні інновації. 2022. № 3. С. 20—30.
5. Орел А., Дяченко В. Етапи та роль цифрової трансформації у вдосконаленні управління інноваціями. Економіка та суспільство. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-30>. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2974/2892>.
6. Східницька Г., Хирівський П. Перспективи розвитку фінансових технологій в Україні. Вісник Львівського національного екологічного університету. Серія "Економіка АПК". 2023. № 30. С. 65—71. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.065>.
7. Урікова О. М., Мисько Ю. М. Регуляторне забезпечення функціонування фінтех-екосистеми України. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Проблеми економіки та управління". 2025. №. 2. Вип. 9. С. 179—194. <http://doi.org/10.23939/semi-2025.02.179>
8. Чубук А. П., Яценко О. В., Овандер Н. А. Вплив цифрової економіки на зміну моделей бізнесу та фінансового управління: інституці-

оналізація цифрових трансформацій. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2024. № 1(44). С. 58—64. Doi: [10.31673/2415-8089.2024.010008](https://doi.org/10.31673/2415-8089.2024.010008)

References:

1. Dubyna, M. Popelo, O. and Tarasenko, O. (2021), "Institutional transformations of the financial system of Ukraine in the conditions of digital economy development", Problems and perspectives of economics and management, vol. 1 (25), pp. 91—110. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1\(25\)-91-110](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1(25)-91-110)
 2. Klek, A. (2024), "Selected aspects of structuring Ukraine's fintech ecosystem in the context of digitalization and the realities of war", Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny: novi realii ta mozhlyvosti [Materials of the International Scientific and Practical Conference. World Economy and International Economic Relations: New Realities and Opportunities], Uzhhorod, Ukraine. December 6—7, pp. 134—137
 3. Kravchuk, N. Rimar, O. and Bortnik, N. (2022), "Digital economy as one of the directions of post-war economy development of Ukraine", Market economy: Modern theory and management practice, vol.21 (52), pp. 155—169.
 4. Kryklii, N. (2022), "Operational Stability of Financial sector of Ukraine in conditions of military operations", Economic Innovations, vol. 3, pp. 20—30.
 5. Orel, A. and Dyachenko, V. (2023), "Stages and role of digital transformation in improving innovation management", Ekonomika ta suspil'stvo. available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2974/2892> (Accessed 25 January 2026).
 6. Skhidnyts'ka, H. and Khyrivs'kyi, P. (2023). "Prospects for the development of financial technologies in Ukraine", Visnyk L'vivs'koho natsional'noho ekolohichnoho universytetu. Seriya "Ekonomika APK", vol. (30), pp. 65—71. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.065>
 7. Urikova, O. and Mysko, Y. (2025), "Regulatory support for the functioning of Ukraine's fintech ecosystem", Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Problems of Economics and Management, vol. 2, no. 9, pp. 179—194. <http://doi.org/10.23939/semi2025.02.179>
 8. Chubuk, L. Yatsenko, O. and Ounder, N. (2024), "The impact of the digital economy on changing business models and financial management: institutionalization of digital transformations", Economics. Management. vol. 1(44), pp. 58—64. Doi: [10.31673/2415-8089.2024.010008](https://doi.org/10.31673/2415-8089.2024.010008)
- Стаття надійшла до редакції 30.01.2026 р.*